יט: יציאות השבת פרק ראשון שבת

שמן של בדדין. פ"ה המשמיר בזוית בית הכד וקשה לר"י דמה לו להזכיר כאן דין מוקלה ועוד דלמה יהיה המשמן מוקלה [6]ומירץ ר"י דקאי אדלעיל דקאמר דאם טען בית הכד מבעוד יום והשמן זב והולכת כל השבת רב אסר אותו שמן משום מוקלה דהוי עולד גמור דממתת קוטות והעיגול שעליו לא היה ראוי בין המשמשות לאכילה אע"ג דע"מ כן הניחו וסמך על זה שיזוב כל השבת כיון דאין משקין בעולם האי סמיכה לאו מידי הוא והוי עולד גמור ולא דמי לקדירה מיימא דשרי אע"ג דבין המשמשות לא חזי לאכילה דהתם כיון דהכשר בעולם מהני דע"מ כן ממיחה וכן מעיינות הטובעות כבר הם בעולם [7]וכן לוחת קטן שהיה כבר במעיו מהני בהן סמיכה ולא דמי לזיתים וענבים שריסקן מבעוד יום וכן הסוס והבוסר שריסקן מבערב דהתם חזו מבערב לאכילה אבל הכא דלא חזו בין המשמשות לאכילה והמשקה אינו בעולם הרי עולד גמור ואסור לרב ול"ת בפ"ב לקמן (דף כט.) דאמר רב אכל ממרי ושדא קשייתא לחיותא מאי לאו בפרסייתא ולא קבלה לא בארמייתא וקבלה והשתא היכי המ"ל דהוי פרסייתא והא רב אסר עולד הכא ויש לומר דה"פ מאי לאו בפרסייתא ולא קבלה משום דלא חזיא ליה רב עולד כיון דמעיקרא גרעין והשתא גרעין אבל הכא שמן הבלוע בזיתים כל זמן [8]שלא יצא הוי עולד גמור ולא הוי משקה:

ושמואל שרי. תימה דבפ"פ טוטל (לקמן קמג.) אמרי' דשמואל הוה מטלטל גרעיני פרסייתא לגבי ריפתא פי' בסולות כל לרכן שאין נשאר מן האוכל עליהם כלל וכיון דשרי עולד רב"ם בלא ריפתא נמי ליישתרי ותיקן ר"ת דשמואל מחמיר על עצמו היה לפי שהיה אדם חשוב וכן מוכח סוגיא התם דאמר אביי לי לאו דאדם חשוב אנא: **הני** ברבי דזוזי **רב אסר**. לטלטל משום מוקלה תימה דבפ' מפנין (לקמן דף קמח.) אמרינן דרב במוקלה לאכילה סבר לה כר' יהודה ובמוקלה לטלטל סבר לה כר"ש והכא אוסר לטלטל לברבי דזוזי ומפרש ר"ת דברבי דזוזי [9]הן מוקלה מחמת מיאוס א)כגון בגדיס ומחלצות שמכסין בהם דגים ושאר דברים המלכלכין אותם והתם דקאמר רב דבמוקלה לטלטל סבר לה כר"ש במוקלה שמקלה האדם מדעתו לעיסקא לאוצר שאין בו מיאוס והא דאמר בפרק בתרא (דף קט.) דלף רב ס"ל כר' יהודה מדברבי דזוזי דרב אסר מפרש ר"ת דבגילה המתגלגלת בשבת מוקלה מחמת מיאוס דאי לא דלף לכלבים אינו לאוי מחיים ומוקלה מחמת איסור הוא דלף לכלבים אינו לאוי מחיים ומוקלה מחמת איסור חמור ממוקלה מחמת מיאוס והא דאמר בפ"ק דחולין (דף יד:) בשמעתא ונסכין חבריה למימר מתני' ר' יהודה היא לימוד דשמעת ליה לרבי יהודה במוקלה מחמת מיאוס במוקלה מחמת איסור מי שמעת ליה דימוי בעלמא הוא ולפי המסקנא נאמר דמוקלה מחמת איסור טפי חמור תדע דהא קאמר התם אימור דשמעת ליה לר' מאיר בנמצאל דראוי לכוס שותה לאינו ראוי לכוס מי שמעת ליה משמע דאית ליה לר' מאיר מוקלה מחמת איסור ובפרק כירה ר)משמע דלית ליה מוקלה מחמת מיאוס גבי מטלטלים גר חדש אבל לא ישן ר' מטלטלים חוץ מן הגר שהדליקו בו באותו שבת: **וחד** מציל **בארבע** וחמש מאני. פי' בקונטרס ומקפלן כולן בתוך כלי אחד ונושאן בכת אחת ואין נראה לר"ת דבפ' כל כתבי (לקמן דף קכ.) לא פליגי אמוראי בהא דבעיא היא ופשיט דבבא להציל דמי ושרי לכ"ע ומפרש ר"ת דחד מציל בחד מגא אפי' מאה סעודות אבל בארבע וחמש מאני כגון להציל ולחזור ולהציל אפי' באותו חצר לא וחד מציל בד' וה' מאני לאותו חצר ובהא פליגי התם רבה בר זבדא ורב הונא: מיבעיא

לא יגמור. אסור להיתיס מבעוד יום תחת כוכבן כדי לגמור משמתשך: **ור' אלעזר אומר.** הוא ר' אלעזר בן פדת דהוא אמורא: **ר' אלעזר היא.** הוא ר' אלעזר בן שמוע סתם ר' אלעזר של משנה וברייתא: **חלות דבש.** שהכורת רודה ועשויין כמין חלות של שעוה והדבש בתוכן: **שריסקן.** כיתתן: **אסורין.** לאותו שבת בתחילה: דבש לאחר שזב מן החלות נמי אוכלא הוא הלכך ליכא למיגזר ביה שמא יסחוט משמתשך דלא שייכא ביה סחיטה: **הכא.** זיתים וענבים דמתני' דמעיקרא אוכלא והשתא משקה ליכא למיגזר שמא יסחוט משמתשך דהא ולאי סחיטה היא: **ור' יוסי בר' חנינא.** הך ברייתא דקתני דפליג ר' אלעזר אף זיתים וענבים לא הוה שמיע ליה ומהיות דחלות דבש שהיא משנה בפרק חבית שנשברה לא הוי מלי לדמויה למתני' משום פירכא דלעיל: **כמחוסרין דיכה כ"ע לא פליגי.** דאסירי דטעינתן היא גומרת ונמצא הכל עשוי בשבת: **שחיקה.** יותר מדיכה לשון אי דכו[1] במדוכה (במדבר יא). וכרוחי גורסין כי פליגי בממוסרין סחיטה שניזוכו יפה ואין טעינתן גומרת אלא סחיטה. ולמאן דגרים שחיקה טעינתן שותקתן והני דמתני' ממוסרין דיכה הן טעינתן היא דיכתן היא שותקתן היא סותטתן ובהא ר' ישמעאל מודה דאסור: **שמן של בדדין.** איידי דאיירי בבית הכד נקט ליה שמן המשמיר בזויות הכד תחת הטעינה והוא ניתן לבדדין וכן מחלצות של בדדין שמכסין בהן את הזיתים: **רב אסר.** לטלטולי משום מוקלה דרב סבר כר' יהודה במוקלה ושמואל סבר כר"ש דלית ליה מוקלה והכי אמרינן [2]מי שהשתיך: **ברבי דזוזי.** זוג של ממלאות שמכסים בהן את פרגמטיא של ספינה וזוזי לשון זוג לפי שהן שתים ועשויות כאהל. ובתשובות הגאונים מלאתי ברבי דזוזי[3] ומפרש שהוא לשון ספינה בלשון ארמי: **עז.** העומדת לחלבה: **וכן רחל.** העומדת לגיזתה: **ופורח דרידיא.** העומד לחריסה: **וממרי דעיסקא.** העומדין להוליכן לסחורה למקום אחר: **פלוגתא דר' יהודה כו'.** דלר' יהודה לאיש ליה מוקלה בפרק אחרון (דף קט:) אסור לשותטן ביום טוב אלא אם כן הזמינן מבעוד יום ולר' שמעון שרי: **תרסא.** שם מקום: **דאלרגיו.** אלדם אחד היה אמגושי שבנה לאותה העיר ורב המונא דר בה ועדיין מערת קבורתו קיימת שם [4]כך מצאתי בתשובה: **והא בר' שמעון סבירא ן.** השתא דלקמן[5] ואמאי שמתיה: **חד מגיל.** אוכלין ומשקין מפני הדליקה הרבה לאחר המערכה: **בחד מגא.** כדתנן[6] מצילין כל מגא ככרות ואע"ג שיש בו מאה סעודות: **וחד מגיל באלרבע וחמש מאני.** אלא שמקפלן כולן לתוך כלי גדול ונושאן בפעם אחת: **וקא מיפלגי בו'.** בפרק כל כתבי הקדש[7]: **מתני' חררה.** עוגת רלפיס (מלכים א יט) פוגאר"ם בלע"ז: **יקרמו.** כמו קרום קרוסטי"ן בלע"ז: **הפתחון.** מפרש בגמרא: **משלשלין אם הפסח כו'.** והוא עגלה והולך משמתשך. ואע"ג דבעלמא אין זולין כדאמרן הכא שרי דבני חבורה זריזין הן ומדכרי אהדדי ולא אתו לאתויי בגחלים: **ומאחיזין אם האור.** מעט מעט בעצים של מדורת בית המוקד שהיתה בעזרה מתבערת והולכת משמתשך ולא חיישינן שמא יהו כהנים צריכין להבעירה משמתשך כדמפרש בגמרא: **בית המוקד.** לשכה גדולה היא שהכהנים מתחממין שם במדורת אם הנסקת תמיד מפני שמהלכין יחפים על רצפת שיש בעזרה כדאמרי' בזבחים (פ"ב דף כד.) הואיל ולפה מקודשת דכתיב[8] ביום ההוא קדש המלך [אמ] תוך החצר וכלי שרת מקודשין דכתיב[9] וימשחם ויקדש אותם מה כלי שרת לא יהא דבר חוץ ביו לבין כלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חוץ ביו לבין הרצפה: ובגבולין

ובגבולין

1) לקמן קמג:. 2) אם קמה:. 3) (לקמן קפ. עירובין יט: פסחים קלז: ניטין מה. ערכין ב:). 4) (לקמן קנו:). 5) פ"ל (למיתה. 6) לקמן קכ.). 7) (לעיל יח:). 8) פ"ל שיתבלו. 9) (לקמן ט:). (עי' חוס' מגחות שם: ד"ה פורסה). 10) עירובין קג. 11) (תרגום יב"ש שחיק). 12) (לקמן קנ:). 13) (דף כח.). 14) (מלכים ג ח). 15) (לקמן קכ.). 16) ל"ל ינגאה לריי וכ"ה בתוס' יבמות. 17) אלא יפה לא הוי משקה לזה הוי עולד גמור כנ"ל. וכ"ה בתוס' יבמות. 18) (דף מד.).

עין משפט נר מצוה

קג א ב מי' פרק כ"ח מהלכות שבת הלכה יג טור ש"ע מ"ח סימן שכא סעיף יט:
קנא ג מי' פכ"ו מהל' שבת הלכה יד:
קנב ד מי' פכ"ח מהל' שבת הלכה ט:
קנג ה מי' פכ"ו מהל' שבת הלכה יד עמג לאחין סה טוש"ע מ"ח סימן מי סעיף כ:
קנד ו מי' פ"ג מהל' שבת הלכה נח עמג סה טור ש"ע מ"ח סי' רנד סעיף ב:
קנה ז מי' סה הלכה יח טור ש"ע שם סעיף ה:

הגהות הב"ח

(8) רש"י ד"ה כרכי דחוי וכו' הגאונים מלאתי כרכי דזוזי. כ"ג ולי נראה לגרסת כרכי דזוזי יומר מתיסב לפרסאי מלגאן אג כמו דקאי מאלים כמוי דם"ש מפנין:

מוסף רש"י

חלות דבש שריסקן. מאחר שמרוסקין הדבש זב מאליו מתוך השעוה ואין דרך לטחתו. הלכך ר' אלעזר מתיר וחכמים אוסרין. גזירה אטו שאינן מרוסקין. דלמא מרסק לה (לקמן קמג.). משלשלין את הפסח בתנור. לאיתה, ויהא יצלה מעצמו (עירובין קג.).

תוס' ישנים

א) הקשה הר"ר מה צרך להעמיד המוקלה מחמת מיאוס יעמיד אותו במוקלה מעוש סתירת אהל:

רב נסים גאון

אמר רב נחמן עז לחלבה ורחל לגיזתה. כולה פלוגתא דר' יהודה ור"ש נתבאר פלוגתם במוקצה, ועיקר דבריהם בפרק כירה (דף מז) דתנו רבנן מטלטלין נר חדש בשבת אבל לא ישן דברי ר' יהודה. ר"ש אומר כל הגרות מטלטלין בשבת חוץ מן הגר הדולק בשבת, בבתה מותר לטלטלה. ובפוף המסכת (דף עו) מתחכין את הדליעין לפני הבהמה כו', ואמרי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בכולה שבת הלכה כר"ש לבר ממוקצה מחמת כו', ובמקומות הרבה מן התלמוד תמצא פלוגתן והנה המצא עיקר פלוגתן לדבריהן אין מוקצה לר"ש אלא גרוגרות וצימוקין. ופריש"ו טעמא דהא מילתא בגמרא דבני מערבא במסכת יום טוב (ופוק המבא ה"א) ובמסכת מעשרות (פ"א) אמר רב שמואל בר מוסרטא מפני שמסריחות בתים. הגך תרי תלמידי מר מציל בחד מאנא ומר מציל בתרי תלתי מאני. קמיפלגי בפלוגתא דר' אבא בר זבדא ורב הונא. פליג ר' אבא בר זבדא ורב הונא בפרק כל כתבי הקודש (דף קכ) דתנן מציל כל מלא ככרות כו', ואמרינן אמר רב הונא לא קשיא כאן בבא להציל כאן בבא לקפל ר' אבא בר זבדא אמר רב כאן לאותה חצר כאן לחצר אחרת.

סליק פירקא קמא

גליון הש"ם

גמ' דמעיקרא אוכל. עי' כ"ר פ"ג מ"ח דטיקנין: שם ותמר דעיסקא רב אבר' ושמואל כו'. עי' כ"ר פ"ב הלכות ש' ותמרי דעיסקא פלוגתא דר"ש ור"ם דר"ש אית ליה מוקלה ור"ם לית ליה מוקלה: רש"י ד"ה דאריגי וכו'. בר בצאתי בתשובה. וכ"כ רפ"י בעירובין דף סג ע"א ד"ה דלמרגיז: תנים ד"ה שמן של בדדין. וכן צואת הקר. לקמן דקכ"ח ע"ב: שם ד"ה הני ברבי זוזי בר' הן מוקצה בחמת ביאים. עי' תוס' לקמן דקל"ט ע"ב ד"ה אלא דכיבתא:

לעזי רש"י

פוגאר"ה (בורשי"ל). ענגה שנאפית בגחלים. קרושטי"ן (קרושטי"ר). קרום (הלחם).

רבינו חננאל

אוקמה רבי יוסי בר' חנינא לר' ישמעאל. ור' אלעזר בן פדת אוקמה לר' אלעזר בר' שמעון. חלות שריסקן. פירשנוהו בפ' חבית שנשברה כי שם מקומה. הורה ר' חנינא (כר' ישמעאל). שמן של בדדין רב אסר ושמואל שרי. פירוש שמן המשך מחחת קורות בית הבד וחב בשבת אסור באכילה (ובשבת). ומחצלות המוקצות למלאכת בית הבד אסור לשב עליהן כרב. פי' כרכי דזוגי, מחצלות סדורות שתים שתים וזונות זוגות, והן עשויות לסחורה להשתלח בספינות, אסור להתירן בשבת ולישב עליהן. אמר רב נחמן עז לחלבה ורחל לגיזתה ותמרגולת לביצתה ותורי דרידיא וחמרי לעיסקא, פלוגתא דר' יהודה ור' שמעון. פי' כל אלו שהעמידו לדברים הללו ולא העמידו לאכילה עכשיו אם ביקש לוכל מן התמרים הללו בשבת, או העז והרחל וביצתא בהן לשותטן ביו"ט מותר, ויקייל הלכה כר"ש דלית ליה מוקצה אלא גרוגרות וצימוקים בלבד. הנהו תרי תלמידי חד מציל סל מלא ככרות אפילו באותה חצר בחד מנא כרב הונא, וחד מציל בד' ה' מאני כר' אבא בר זבדא. וחלוקת רבי אבא בר זבדא ורב הונא בפ' כל כתבי הקודש. עליית בשר וביצה, אסיקנא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com